

1

וְשֹׁם טַעֲנַת עַמְמֵי־לֹא תִדְבְּרוּן לֹא יִשְׁתַּמְעַע עַל פּוֹמְכוֹן: יִתְלַת זְמַנִּין מִחֻג קִדְמֵי בְּשֵׁתָא: טו יִתְ חָגָא דְפִשְׁתִּירָא תִשְׁר שְׁבַעַא יוֹמִין תִּיכּוֹל פִּשְׁתִּירָא כְּמֵא דְפִקִּידְתָּךְ לְזִמְן יִרְחָא דְאֵבִיבָא אֲרִי בַּה נִפְקֵת מִמְצָרִים וְלֹא יִתְחַזּוּן קִדְמֵי רִיקָנִין: טו וְחָגָא דְחֻצְדָּא בְּכוּרֵי עוֹבְדֵי דֵי תוֹרַע בְּחֻקְלָא וְחָגָא דְכֻנְשָׂא בְּמִפְקָא דְשֵׁתָא בְּמִכְנָשְׁךָ יִתְ עוֹבְדֵי מִן חֻקְלָא: יז תִּתְלַת זְמַנִּין בְּשֵׁתָא יִתְחַזּוּן כָּל דְּכוּרָךְ קָדָם רַבּוֹן עֲלֵמָא יִי: יח לֹא תְפּוֹס עַל חֻמְעַ דְּסַפְסָוִי וְלֹא יִבְיַתּוּן בַּר מִן מִדְּבָחָא תְּרַבִּי נִבְסַת חָגָא עַד צִפְרָא: יט יִרְשֵׁי בְּכוּרֵי אֲרֻעָה תִּתְיַי לְבֵית מִקְדָּשָׁא דִּי אֱלֹהֵךְ לֹא תִיכְלוּן בְּשַׂר בְּחֻלְבִּי: כ הָא אָנָּא שְׁלַח מְלָאכָא קִדְמָךְ לְמִטְרָךְ בְּאַרְחָא וְלֹאֲעִלוּתָךְ

וְשֹׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁמַע עַל-פִּיךָ: יד-טו שְׁלֹשׁ רִגְלִים תִּחַג לִי בַשָּׁנָה: אֶת-חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת בְּאֶשֶׁר צִוִּיתָךְ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאֶבִּיב כִּי-בֹ יֵצֵאת מִמִּצְרַיִם וְלֹא-יִרְאוּ פְנֵי רִיקָם: וְחַג הַקְּצִיר בְּכוּרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאָסֶף בְּצֵאת הַשָּׂנֶה בְּאֶסְפָּךָ אֶת-מַעֲשֵׂיךָ מִן-הַשָּׂדֶה: שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל-זְכוּרְךָ אֶל-פְּנֵי הָאֵדָן | יְהוָה: יח לֹא-תִזְבַּח עַל-חֻמְץ דָּם-זִבְחֵי וְלֹא-יִלִּין חֻלְבִּי-עַד- יט בְּקָר: רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמְתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא-תִבְשַׁל גְּדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ: כ הִנֵּה אָנֹכִי שְׁלַח מְלָאכָי לְפָנֶיךָ לְשַׁמְרָךְ בְּדַרְךָ וְלִהְבִּיאֲךָ

ששי

כ"ג

חמוץ וגוי. לא תשחט את הפסח ב'ד בניסן עד שתבער החמץ (מכילתא; פסחים סג:). ולא ילין חלב חגי. חוץ למזבח: עד בקר. יכול חף על המטערה ויפסל בלילה ט"ז על מוקדה על המזבח כל הלילה (ויקרא וז; ט"ז ס; מכילתא): ולא ילין. אין לילה חלף בעמוד השחר, שנאמר עד בקר, חבל כל הלילה יכול להעלותו מן הרפסה למזבח (זבחים פז:). (וט) [ראשית בכוורי אדמתך. חף השביעית חייבת בכוורים, לכך נאמר חף כאן:] ראשית בכוורי אדמתך. כילד, אדם נכנס לתוך שדה, רואה חמנה שבכרה, כורך עליה גמז' לסימן ומקדישה (בכורים גא:). ואין בכורים חלף משבעת המינין האמורין במקרא חרץ חטה ושעורה וגו' (דברים תתק) בכורים חג: לא תבשל גדי. חף עגל וכבש בכלל גדי, שאין גדי חלף לו ודך קד. ממה שאתה מולף בכמה מקומות בחורה שכתוב גדי והולך לפרש אחריו עוים, מן חכמי אשלה גדי עוים (בראשית לח:ז) את גדי העוים (שם כ) שני גדיי עוים (שם כז:ט), ללמדך שכל מוקס שנאמר גדי סהם חף עגל וכבש במשמע. ובג' מקומות נכתב בחורה (כאן; להלן לד:כו; דברים יד:כח), ח' לחיסור אכילה וח' לחיסור הגהה וח' לחיסור בשול (מכילתא; חולין קטו:). (ב) הנה אנכי שולח מלאך. כלן מתבטאו פעמידין לחטוא, ושכינה אומרת להם כי לא חטאה בקרבך (להלן לג:ג; ש"ר לבח:א; וזו

לא תזכירו. שלא יאמר לו שמור לי בלד ע"ז פלונית או תעמוד עמי ביום ע"ז פלונית (מכילתא; סנהדרין סג:). דבר אחר, ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו וסם אלהים אחרים לא תזכירו, ללמדך ששקולה עבודה כוכבים כנגד כל המצוות כולן והמורה בה כשומר את כולן (חולין ה:). לא ישמע. מן הגוי: על פיך. שלא תעשה שותפות עם גוי וישבע לך בעבודה זרה שלו, נמלאת שאתה גורם שיזכר על ידך (סנהדרין סג:). (יד) רגלים. פעמים, וכן כי הכייתי זה שלש רגלים (במדבר כב:כח): (טו) חודש האביב. שהתבואה מתמלאת בו בחציה. (ד"ה), חציה לשון חם, בכור ורשון לבשל פירות: ולא יראו פני ריקם. כשתבואו לראות פני ברגלים הביאו לי עולות (מכילתא; חגיגה ז:). (טו) וחג הקציר. הוא חג שבעות: בכוורי מעשיך. שהוא זמן הבאת בכורים. ששתי הלחם הבאין בעלרת היו מתירין החדש למנוחות ולהביא בכורים למקדש, שנאמר וביום הבכורים וגו' (במדבר כח:כו; זיכורים חג; מנוחות סח:). וחג האסף. הוא חג הסוכות: באספך את מעשיך. שכל ימות החמה התבואה מתייבשת בשדות, ובהג אוספים אותה אל הבית מפני הגשמים: (יז) שלש פעמים וגוי. לפי שהענין מדבר בשביעית הולך לומר שלא יסתרוסו וס"ח יתעקרו (שלש רגלים ממוקמן (מכילתא): כל זכורך. הזכרים שכן: (יח) לא תזבח על

requiring gentiles to swear by their deities] is forbidden (Sfomo).

The 613 commandments are parallel to the total of the organs and major blood vessels, because the performance of every commandment safeguards one of them. Thus, by observing the commandments, one safeguards his own health and survival — but the denial of God through idol worship is tantamount to the transgression of the entire Torah (Or HaChaim).

14. תחג לי — You shall not mention. Sfomo notes the contrast between the two halves of the verse. In the case of all the other commandments of the Torah, one must beware of violating them in deed. But idol worship is so serious that one is forbidden even to speak of idols or be the cause of others mentioning them.

A Jew may not say "I will meet you near the idol," nor may he go into partnership with a non-Jew on the understanding that, in case of a dispute, the gentile will be required to swear by the name of his idol (Rashi).

14-19. The three Pilgrimage Festivals. The concepts

symbolized by these festivals — freedom, the seasons, and prosperity — are at the root of human existence and happiness. By celebrating them in Jerusalem at the resting place of God's Presence and by bringing offerings to mark the occasions, we acknowledge Him as the Lord (v. 17). Who controls all aspects of life (Sfomo).

14. תחג לי — Shall you celebrate for Me. The three festivals are times of great joy, for, as described in verse 15-16, they commemorate freedom from slavery [the Festival of Matzos, or Pesach], the Festival of Harvest [Shavuot], and the Festival of the Ingathering [Succos], which is the end of the year's agricultural cycle. That joy should be dedicated to God through the performance of His festival-related commandments (Chizkuni), and the realization that all good fortune emanates from His kindness.

15. באשר צויתך — As I have commanded you. This is an allusion to various requirements of matzah that the Oral Law derives from the verses in chapter 12 (Or HaChaim).

ריקם — Empty-handed. All who come to Jerusalem for any of the Pilgrimage Festivals are enjoined to offer elevation-of-

2

יט בל פתח ונא דלי וכל בעירך תקדש
 דכרין בכור תור ואמר: כובדא
 דחמרא תפרוק באמרא ואם לא תפרוק
 ותקפא כל בוכרא דבניך תפרוק ולא
 יתחווין קדמי ריקנין: כא שתא יומין
 תפלא וביומא שביעאה תנוח בורעא
 ובחצא תנוח: כג ונא דשבויעא תעבד
 לך בכורי חצד חטין ונא דכנשא
 במפקא דשתא: כד תלת זמנין בשתא
 יתחווין כל דכוריה קדם רבון עלמא
 אלקא דישאל: כה ארי אתר עממין
 קדמך ואפתי ית תחומך ולא יחמד אנש
 ית ארעך במסקר לאתחזאה קדם
 אלקך תלת זמנין בשתא: כו לא תבוס
 על חמיע דם פסחי ולא יביתון לצפרא
 בר ממדבחה תרבי נכסת חגא דפסחא:
 כז ריש בכורי ארעך תייתי לבית מקדשא
 דיין אלקך לא תיכלון בשר בחלב:

יט בל פטר רחם לי וכל מקנה תזכר פטר שור ושה: ופטר
 חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו כל בכור
 בניך תפדה ולא יראו פני ריקם: ששת ימים תעבד
 וביום השביעי תשבת בחריש ובקציר תשבת: וחג
 שבעת תעשה לך בכורי קציר חטים וחג האסיף
 תקופת השנה: שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך
 את פני האדון יהוה אלהי ישראל: כי אוריש גוים
 מפניך והרחבתי את גבולך ולא יחמד איש את ארצה
 בעלתה לראות את פני יהוה אלהיך שלש פעמים
 בשנה: לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילין לבקר
 זבח חג הפסח: ראשית בכורי אדמתך תביא בית יהוה
 אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו:

כ"ט

(כב) בכורי קציר חטים. שאתה מביא בו שתי הלחם מן החטים: בכורי. שהיא
 מנחה ראשונה הבאה מן החדש של חטים למקדש, כי מנחת העומר הבא בפסח מן
 השעורים היא (מנחת 77): וחג האסיף. בזמן שאתה אוסף תבואתך מן השדה לבית
 חסיפה זו לה הכנסה לבית, כמו ואספתו אל תוך ביתך (דברים כג:ב): תקופת השנה.
 שהיא בחזרת השנה, בתחלת השנה הבאה: תקופת. לשון מסיבה והקפה: (כג) כל
 זכורך. כל הזכרים שכן. הרבה מלות בתורה נאמרו ונכללו, ויש מהם שלש פעמים
 וזכרע, למידי ולענוש על מנין לאוין שבהם ועל מנין עשה שבהם: (כד) אוריש.
 כתרנומו, אחרך. וכן החל רש (דברים כג:א) וכן וירש את האמורי וכמדבר חללנו:
 גירושין: והרחבתי את גבולך. ואתה רחוק מבית הבחירה ואיך יכול לראות לפני
 המיד, לך חמי קובע לך שלש רגלים הללו: (כה) לא תשחט וגו'. לא תשחט את
 הפסח ועדיין חמץ קיים. אזוהרה לשוחט או לזורק או לאחד מבני החבורה (פסחים כג:ב)
 ולא ילין. כתרנומו. אין לינה מועלת בראש המזבח (מכילתא כג:א) אין לינה אלא
 בעמוד השחר (זבחים פז): זבח חג הפסח. אמוריו. ומכלן אתה למד לכל הקטר
 חלבים וחבטים: (כו) ראשית בכורי אדמתך. משצעת המינין האמורים בשנת
 חרףך. חרץ חטה ושעורה וגפן וגו' (דברים תח): ודבש הוא דבש (ס"א) חם תמרים
 (זבחים אג): לא תבשל גדי. אזוהרה לבשר בחלב. ושלש פעמים כחזו בתורה, או
 לאכילה וא' להנאה וא' לאיסור בישול (חולין קטו): גדי. כל ולד רך במשמע ואף עגל
 וכבש. ממה שהולך לפרש בכמה מקומות גדי עוים ובראשית לחיו, ועוד) למדת שגדי
 חם כל יונקים במשמע (חולין קיג): בחלב אמו. פרט לעוף שאין לו חלב אם, שאין

הביטור, שהצבואה מתזכרת וס"א מזכרתו צביאולה: (יט) כל פטר רחם לי.
 באלם: וכל מקנה תזכר וגו'. וכל מקנה אשר תזכר בפטר שור ושה, אשר יפטור זכר
 את רחמה: פטר. לשון פתיחה, וכן פטר מים ראשית מדון (משלי יז:ד). ח"ו של זכר
 לשון נקבה היא, מוסב על היולדת: (כ) ופטר חמור. ולא שר בהמה טמאה וצבורה
 הא: תפדה בשה. וכן על לכהן והוא חולין ביד כהן, ופטר חמור מותר בעבודה
 לבעלים (סס טז): וערפתו. עורפו צקופין. הוא הפסיד ממון כהן לפיכך ופסד ממונו
 (מכילתא פסחא יח, גי'ג): בכורות יז: כל בכור בניך תפדה. חמשה סלטים פדיונו
 קלוב, שנאמר ופדויו מכן חדש תפדה וגו' וכמדבר יח:טז): ולא יראו פני ריקם. לפי
 פשוטו של מקרא דבר בפני עלמו הוא ואינו מוסב על הבכור, שאין צמלות בכור רחיי
 פנים. אלא אזוהרה אחרת היא, וכשהעלו לרגל לראות לא יראו פני ריקם, מזה עליס
 להביא עולת רחיי פנים (חגיגה ז). ולפי מדרש ברייתא, מקרא יתר הוא ומופנה לגזרה
 שזה, ללמד על הענקתו של עבד עברי שהוא חמשה סלטים מכל מין ומין כפדיון בכור,
 במסכת קדושין (יז). (כא) בחריש ובקציר תשבות. למה נזכר חריש וקציר. כי
 מרבותיו חומרים על חריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית וקציר של שביעית היואל
 למואלף שביעית, ללמד שמוספין מחול על הקדש. וכך משמעו, ששת ימים תעבד וביום
 השביעי תשבות, ועבודתו הימים שהתרתו לך יש שנה שהחריש והקציר אסור. ואין לזכר
 לומר חריש וקציר של שביעית שהרי כבר נאמר שך לא חורע וגו' ויקרא כה:ד). ויש מהם
 חומרים שאינו מדבר אלא בשבת, וחריש וקציר שהזכר בו לומר לך מה חריש רשות אף
 קציר רשות, ילא קציר העומר שהוא מזה ודוהה את השבת (ראש השנה ט, מכות א):

(Rashi from Avodah Zarah 8a). Ramban interprets that they will invite you to eat from a sacrifice to an idol.

18-26. To avoid a future downfall. Having exhorted the people to avoid idolatry or anything that could lead them in that direction, the Torah presents a list of commandments that can help prevent such disasters as the Golden Calf. These commandments include the pilgrimage festivals and other observances that are reminders of the Exodus from Egypt, the momentous event that proved that God created and controls the universe and, consequently, that there is no need or justification for seeking substitutes for Him or intermediaries to Him. Indeed, when King Jeroboam set up his secessionist monarchy of the Ten Tribes after the death of King Solomon, and wanted to prevent the Jews of his kingdom from traveling to Jerusalem for the pilgrimage festivals —

where they would be reminded that the House of David was the legitimate ruler — he set up golden statues of calves in his kingdom and established his own festivals for their worship (I Kings 12:28). He realized, as our passage suggests, that observance of the festivals are the road to faith in God. So, too, is the Sabbath, which bears testimony that God created heaven and earth in six days and rested on the seventh.

Ramban notes a similarity between this passage, which was in conjunction with the giving of the Second Tablets, and the one that followed the giving of the Ten Commandments (23:17). In both cases, the Torah first warned against idol worship, and then taught that a Jew's desire to serve God should be channeled into the pilgrimage festivals.

Sforno contends that this passage stresses the agricultural

3

ה שֶׁה כְּשָׁבִים וְשָׂה עֵינַיִם: אֵיל וַצְבִי וַיַּחְמוֹר וַאֲקוּ וַיְדִישָׁן
ו וְתָאוּ וְזָמַר: וְכָל-בְּהֵמָה מִפְּרֶסֶת פְּרִסָּה וְשִׁסְעַת
שִׁסְעַת שְׁתֵּי פְרִסוֹת מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ:
ז אַךְ אֶת-זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמִּפְרִיטֵי
הַפְּרִסָּה הַשְּׂסוּעָה אֶת-הַגְּמֹל וְאֶת-הָאֲרָנָבֶת וְאֶת-הַשֶּׁפֶן
ח כִּי-מַעֲלָה גֵרָה הִמָּה וּפְרִסָּה לֹא הִפְרִיטוּ טְמֵאִים הֵם
לָכֶם: וְאֶת-הַחֲזִיר כִּי-מִפְרִיט פְּרִסָּה הוּא וְלֹא גֵרָה
טָמֵא הוּא לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא
ט תִּגְעוּ: אֶת-זֶה תֹאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בַּמַּיִם כָּל אֲשֶׁר-
י לוֹ סַנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת תֹאכְלוּ: וְכָל אֲשֶׁר אֵין-לוֹ סַנְפִיר
יא וְקִשְׁקֶשֶׁת לֹא תֹאכְלוּ טָמֵא הוּא לָכֶם: כָּל-
יב צִפּוֹר טְהוֹרָה תֹאכְלוּ: וְזֶה אֲשֶׁר לֹא-תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּשֶׁר
יג וְהַפֶּרֶס וְהַעֲזוּנִיה: וְהָרָאָה וְאֶת-הָאִיָּה וְהַדִּיָּה לְמִינָהּ: וְאֶת
יד כָּל-עֶרֶב לְמִינּוֹ: וְאֶת בַּת הַיַּעֲנָה וְאֶת-הַתַּחֲמָס וְאֶת-
טו הַשֶּׁחַף וְאֶת-הַנֶּץ לְמִינָהּ: אֶת-הַכּוֹס וְאֶת-הַיַּנְשׁוּף
טז וְהַתְּנַשְׂמֹת: וְהַקָּאֵת וְאֶת-הַרְחֻמָּה וְאֶת-הַשְּׁלָף:
יז וְהַחֲסִידָה וְהָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְהַדּוֹכִיפַת וְהָעֵטְלָף: וְכָל-
יח שְׂרָץ הָעוֹף טָמֵא הוּא לָכֶם לֹא יֹאכְלוּ: כָּל-עוֹף טְהוֹר
כא תֹאכְלוּ: לֹא תֹאכְלוּ כָל-נְבִלָה לִגְר אֲשֶׁר-בִּשְׂעָרֶיהָ
ב תַּתְּנֶנָּה וְאֶכְלָהּ אוֹ מִכֹּר לְנִכְרִי כִּי עִם קָדוֹשׁ אֹתָהּ לִיהוּה
ג אֶל-הָיִדָה לֹא-תִבְשַׁל גְּדִי בַחֲלָב אָמוֹ:
ד עֶשֶׂר תַּעֲשֶׂר אֶת כָּל-תְּבוּאֹת וְרַעַף הַיֵּצֵא הַשְּׂדֵה שָׁנָה

אמרין דרמלין וגדון דעין: האילא
וטבא ויחמורא ויעלא וריקא
ותורבלא ודיצא: וכל בעירא דסדיקא
פרסתא ומטלפא טלפין תרמין
פרסתא מסקא פשרא בבעירא: ומה
תיכלון: וברם ית דין לא תיכלון
ממסקי פשרא ומסדיקי פרסתא מטלפי
טלפיא ית גמלא וית ארנבא וית טפוא
ארי מסקי פשרא אנון ופרסתהון לא
סדיקא (כי אסדיקו) מסאבין אנון לבון:
ה וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא
ולא פשר מסאב הוא לבון מבסדהון
לא תיכלון ובנבלתהון לא תקרבון:
ט ית דין תיכלון מכל די במיא כל די לה
ציצין וקלפין תיכלון: וכל די לית לה
ציצין וקלפין לא תיכלון מסאב הוא
לבון: יא כל צפר דכנא תיכלון: יב ודין די
לא תיכלון מנהון גשרא וער וענא:
יג ובת כנפא וטרפיתא ודיתא לונה:
יד וית כל ערבא לונה: טו וית בת
נעמיתא וציצא וצפר שחפא ונצא
לונה: טו וקריא וקפוא ונזא
יז וקתא וירקרא ושלי ונזא
יח ונזרייתא ואבו לונה ונגר טורא
ועטלפא: יט וכל רחשא דעופא מסאב
הוא לבון לא יתאכלון: כ כל עופא דמי
תיכלון: כא לא תיכלון כל נבילא
לתותב ערל די בקרין תתננה וייכלנה
או תתננה לבר עממין ארי עם
קדיש את קדם יי אלהך לא תיכל
בשר בחלב: כב עשרא תעשר ית
כל עללת ורעף דיפוק חקלא שתא

רש"י
(ה) איל וצבי ויחמוור. למדנו שהחיה בכלל בהמה ולמדנו שבהמה וחיה טמאה
מרוצה מן הטמאה שכל מקום פרט את המוטע (ספרי ק; חולין סג): ואקו.
מחורגס יעלא, יעלי סלע (חיוב לט:א) הוא אשטנבו"ק: ותאו. תורבלא תור היער
וס"א שור הבר (ספרי סז) באלא יער בלשון חרמי: (ו) מפרסת. סדוקה, כחרגומו:
פרסה. פלנט"א: ושסעת. חלוקה בשתי לפנים, שיש סדוקה ואינה חלוקה
בלפנים והיא טמאה: בבהמה. משמע מה שנמלא בהמה אכול (חולין סט). מכאן
אמרו שהגליל יותר בשחיטת אמו (שם עז): (ז) השסועה. צריה היא שיש לה שני
גבין ושתי שדראות (חולין סז). אמרו רבותינו למה נטו, צבהמה מפני השסועה
וצפופות מפני הראה שלא נאמרו בה"כ (שם סג): (ח) ובנבלתם לא תגעו.
רבותינו פירשו ברגל, שאדם חייב לטהר את עלמו ברגל. יכול יהיו מזהירים, בכל
השנה, ח"ל אמור אל הכהנים וגו' (ויקרא כא:א) ומה טומאת המת תמורה כהנים
מזהירים ואין ישראל מזהירים, טומאת נבלה קלה לא כ"ש וח"כ שמיני פרק דח"ט;
כ"ה עז): (יא) כל צפור טהורה תאכלו. להחיר משולחת צממורע (ספרי קג;
קדושין נז): (יב) וזה אשר לא תאכלו מהם. לאסור את השחועה (שם וס):
(יג) והראה ואת האיה וגו'. היא ראה היא איה היא דיה, ולמה נקרא שמה
ראה, שרואה ביותר. ולמה הזהירך בכל שמוטיה, שלא ליתן פתחון פה לבעל דין
לחלוק, שלא יהא האוסרה קורא אותה ראה, והבא להחיר אומר זו דיה שמה או איה

